با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

همه چیز
برای موفقیت
تو!

- دانلود رایگان آزمون های آزمایشی قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...
- دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس
- دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی (نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی
- دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی و شب امتحانی

کافیست هر فایلی که نیاز دارید را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام جامعه‌شناسی ۳ دوازدهم
درس نهم

عنوان فصل: پیشینه‌ی علوم اجتماعی در جهان اسلام

از صفحه‌ی ۹۷ تا صفحه‌ی ۱۰۸ کتاب

در این فایل پاسخ فعالیت‌ها، کارهای کلاسی، تمرین‌ها و پرسش‌های فصل پیشینه‌ی علوم اجتماعی در جهان اسلام آمده است.

مباحث فصل: منزلت علم، علوم اجتماعی در قرآن، علم مدنی و علم عمران، معانی عقل

تهیه‌شده در ایران‌توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست پرسش‌ها

۱ صفحه ۹۷ · تأمل — جایگاه علم، علم نافع و پیشینه‌ی علوم اجتماعی در جهان اسلام ۴

۲ صفحه ۹۸ · پرسش متن — علم نافع ۴

۳ صفحه ۱۰۰ · تحقیق کنید — سهم دانشمندان مسلمان در علوم طبیعی جدید ۵

۴ صفحه ۱۰۱ · دلیل بیاورید — سنت‌های اجتماعی شناخته‌شده با تجربه و عقل ۵

۵ صفحه ۱۰۵ · مقایسه کنید — مقایسه‌ی اندیشه‌ی اجتماعی فارابی و ابن‌خلدون ۶

۶ صفحه ۱۰۷ · نمونه بیاورید — عقل ابزاری، تفسیری و انتقادی ۷

۷ صفحه ۱۰۸ · خلاصه کنید — آنچه از این درس آموختیم ۷

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.
irantooshe.ir

۱ صفحه ۹۷ تأمل

به نظر شما در جهان اسلام، علم چه جایگاهی دارد؟ علم نافع چه ویژگی‌هایی دارد؟ درباره‌ی پیشینه‌ی علوم اجتماعی در جهان اسلام چه می‌دانید؟

جایگاه علم: علم در اسلام از مهم‌ترین ارزش‌هاست؛ پیامبر اکرم (ص) خود را «برای تعلیم فرستاده‌شده» معرفی می‌کند و در حلقه‌ی تعلیم و تعلم می‌نشیند. در قرآن علم هدف آفرینش، علت برتری انسان بر فرشتگان و دلیل خلافت انسان در زمین است.

علم نافع: علمی است که برای انسان و جامعه‌ی او فایده دارد (علمی که ندانستنش ضرر ندارد و دانستنش سود نمی‌رساند، مانند دانش نسب‌های عرب در حدیث، علم نافع نیست). علوم نافع شامل علوم ابزاری (پزشکی، مهندسی، علوم پایه)، علوم مربوط به اهداف و ارزش‌ها و آرمان‌ها، علوم درباره‌ی حقیقت انسان و مبدأ و معاد (علم به نفس و توحید) و علوم اجتماعی و تاریخی است که برای درس آموختن و شناخت قوانین اجتماعی فراگرفته شوند.

پیشینه‌ی علوم اجتماعی: بر اساس آموزه‌های قرآنی اندیشمندانی مانند فارابی (علم مدنی)، ابوعلی مسکویه رازی (تجارب‌الامم)، ابوریحان بیرونی (تحقیق ماللهند) و ابن‌خلدون (علم عمران) آثار مهمی در شناخت جوامع پدید آوردند.

۲ صفحه ۹۸ پرسش متن

آیا می‌دانید علم نافع چه نوع علمی است؟

علم نافع، علمی است که برای انسان و جامعه سودمند باشد و به سعادت و کمال او کمک کند. در جهان اسلام، علم نافع به علوم ابزاری (مانند پزشکی و علوم فنی و مهندسی که نیازهای روزمره را برطرف می‌کنند و علوم پایه که مادر آن‌هاست) محدود نمی‌شود، بلکه علوم درباره‌ی چگونگی استفاده از علوم ابزاری، اهداف و ارزش‌ها و آرمان‌های انسان، علوم مربوط به حقیقت انسان و آغاز و انجام او (علم به نفس، توحید، مبدأ و معاد) و علوم اجتماعی و تاریخ را هم در بر می‌گیرد؛ زیرا روش علمی در جهان اسلام به حس و تجربه محدود نیست و عقل و وحی هم ابزار شناخت‌اند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳ صفحه ۱۰۰ تحقیق کنید

به یکی از دو روش زیر با سهم دانشمندان مسلمان در پایه‌گذاری علوم طبیعی جدید آشنا شوید؛ ـ دعوت از یک کارشناس تاریخ علم به کلاس ـ مراجعه به یکی از کتابخانه‌های معتبر با نظارت و هدایت دبیر کلاس برای انجام یک تحقیق کتابخانه‌ای

نمونه‌ی گزارش تحقیق کتابخانه‌ای (مهم‌ترین سهم‌های دانشمندان مسلمان):

- **محمد بن موسی خوارزمی:** بنیان‌گذار علم جبر و از پایه‌گذاران حساب هندی ـ عربی؛ واژه‌ی «الگوریتم» از نام او گرفته شده است؛
- **محمد بن زکریای رازی:** پزشک و شیمی‌دان؛ تشخیص تفاوت آبله و سرخک و روش‌های تجربی در پزشکی و شیمی؛
- **ابن‌هیثم:** پدر علم نورشناسی (اپتیک)؛ مطرح‌کننده‌ی روش تجربی و آزمایش در بررسی نور و بینایی در «المناظر»؛
- **ابن‌سینا:** نویسنده‌ی «قانون در طب» که قرن‌ها در دانشگاه‌های اروپا تدریس می‌شد؛
- **ابوریحان بیرونی:** اندازه‌گیری دقیق شعاع زمین، تعیین مختصات شهرها و مطالعات نجومی و جغرافیایی؛
- **جابر بن حیان:** از پایه‌گذاران شیمی تجربی (تقطیر، تبلور و...)؛
- **خواجه نصیرالدین طوسی:** رصدخانه‌ی مراغه و جدول‌های نجومی دقیق.

نتیجه: علوم طبیعی جدید حاصل کوشش همه‌ی تمدن‌هاست و دانشمندان مسلمان با ترجمه، نقد، آزمایش و نوآوری در آن نقش مهمی داشته‌اند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴ صفحه ۱۰۱ دلیل بیاورید

قرآن کریم سنت‌های اجتماعی متعددی را به ما معرفی می‌کند و آن‌ها را سنت‌های الهی می‌نامد. همچنین، ما را به شناخت سایر سنت‌های الهی که در قرآن معرفی نشده‌اند دعوت می‌کند. آیا آن دسته از سنت‌های اجتماعی که ما آن‌ها را از طریق تجربه و عقل می‌شناسیم نیز سنت‌های الهی‌اند؟

بله، آن‌ها نیز سنت‌های الهی‌اند. دلیل‌ها:

1. قرآن «قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع» را «سنت‌های الهی» می‌نامد؛ همه‌ی نظام‌ها و قوانین جهان از جمله قوانین اجتماعی را خداوند قرار داده است، چه در قرآن آمده باشند و چه با تجربه و عقل کشف شوند؛

2. قرآن ما را به شناخت سنت‌های الهی تشویق می‌کند، از جمله سنت‌هایی که در خود قرآن نیامده است، و برای این کار حس و تجربه (مشاهده‌ی آثار و رفتار جوامع: «سیروا فی الأرض») و عقل (تعقل در آن‌ها) را ابزار معرفی می‌کند. پس آنچه با این ابزارها به‌درستی شناخته شود، همان سنت‌هایی است که خداوند قرار داده است؛

3. در قرآن سنت‌های الهی ثابت و تغییرناپذیر معرفی شده‌اند؛ بنابراین قوانین اجتماعی که با تجربه و عقل درست کشف می‌شوند همان سنت‌های الهی‌اند و علم و وحی با هم ناسازگار نیستند.

۵ صفحه ۱۰۵ **مقایسه کنید**

فارابی و ابن‌خلدون دو اندیشمند اجتماعی جهان اسلام‌اند. با مقایسه‌ی اندیشه‌ی اجتماعی آن‌ها، دو شباهت و دو تفاوت مهم اندیشه‌ی آن‌ها را بیان کنید و درباره‌ی دوری و نزدیکی اندیشه‌ی اجتماعی آن‌ها با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

	فارابی	ابن‌خلدون
شباهت ۱	الهام از آموزه‌های اسلامی و پدید آوردن علم اجتماعی متناسب با جهان اسلام (علم مدنی)	الهام از قرآن و شناخت سنت‌های الهی در جامعه (علم عمران)
شباهت ۲	جوامع را بر پایه‌ی مشاهده‌ی جوامع زمان خود و گذشته مطالعه کرد	با تکیه بر تجربه‌ی تاریخی جوامع پیرامون خود به مطالعه‌ی جامعه پرداخت
تفاوت ۱	از عقل و علوم عقلی و وحیانی استفاده کرد و علم را به تجربه محدود نکرد	بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده کرد و به روش عقلی توجه چندانی نداشت
تفاوت ۲	از جامعه‌ی آرمانی (مدینه‌ی فاضله) سخن گفت و رویکرد انتقادی و تجویزی داشت؛ جوامع را فاسقه یا ضاله دانست	از جامعه‌ی آرمانی سخن نگفت؛ رویکرد او انتقادی نبود و جامعه‌شناسی‌اش در مقایسه با فارابی محافظه‌کارانه و تبیینی است (عصبیت)

دوری و نزدیکی: هر دو بر آموزه‌های اسلامی و مطالعه‌ی جوامع تکیه دارند و در این جهت نزدیک‌اند؛ اما در روش و هدف فاصله دارند: علم مدنی فارابی همه‌ی ظرفیت‌های علوم اجتماعی (توصیف و فهم، تبیین، داوری انتقادی و تجویز) را دارد، در حالی که علم عمران ابن‌خلدون بیشتر به تبیین تجربی شبیه است (روش او چهارصد سال بعد مشابه روش کنت است).

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

۶ صفحه ۱۰۷ نمونه بیاورید

تلاش کنید برای استفاده از عقل ابزاری، عقل تفسیری و عقل انتقادی نمونه‌های دیگری ذکر کنید. (در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای ترغیب او به انجام کاری که ما می‌پسندیم؛ برای شناخت یکدیگر، تفاهم و تعامل؛ برای اصلاح یک رابطه‌ی ظالمانه استفاده می‌کنیم.)

عقل ابزاری	عقل تفسیری	عقل انتقادی
در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای ترغیب او به انجام کاری که ما می‌پسندیم استفاده می‌کنیم: مثلاً با تبلیغ و گفتار مؤثر مشتری را به خرید کالا ترغیب می‌کنیم.	در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای شناخت یکدیگر، تفاهم و تعامل استفاده می‌کنیم: مثلاً از دوستمان می‌پرسیم از چه چیزی ناراحت شده تا معنای رفتارش را بفهمیم.	در سخن گفتن با دیگری، از زبان خود برای اصلاح یک رابطه‌ی ظالمانه استفاده می‌کنیم: مثلاً به رفتار تحقیرآمیز یک نفر با همکارش اعتراض و درخواست اصلاح آن را می‌کنیم.

نمونه‌های دیگر: **عقل ابزاری:** پیش‌بینی ترافیک با آمار و برنامه‌ریزی مسیر، یا استفاده از آزمایش برای یافتن علت یک بیماری. **عقل تفسیری:** فهم معنای برخاستن افراد هنگام ورود معلم یا معنای تعارف در یک فرهنگ. **عقل انتقادی:** ارزیابی عدالت و آزادی در روابط انسانی، نقد تبعیض در آموزش یا شغل.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۷ صفحه ۱۰۸ خلاصه کنید

آنچه از این درس آموختیم: سنت‌های الهی ..... ـ مدینه‌ی فاضله جامعه‌ای است که بر محور علم سازمان‌یافته باشد. مفاهیم اساسی را خلاصه کنید.

- **منزلت علم:** علم در اسلام از مهم‌ترین ارزش‌هاست؛ علم نافع (ابزاری، ارزشی و اعتقادی و اجتماعی) مورد تشویق است و روش علمی به حس و تجربه محدود نمی‌شود و عقل و وحی هم ابزار شناخت‌اند.
- **علوم اجتماعی در قرآن:** قرآن هم به توصیف و تبیین جوامع، هم به نقد و ارزیابی آن‌ها و هم به ترسیم جامعه‌ی آرمانی (عدالت و قسط) می‌پردازد؛ قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع را «سنت‌های الهی» می‌نامد و به شناخت آن‌ها تشویق می‌کند.
- **مدینه‌ی فاضله (فارابی):** جامعه‌ای که بر محور علم (تجربی، عقلی و وحیانی) سازمان یافته است؛ مدینه‌ی جاهله، فاسقه (انحراف عملی) و ضاله (انحراف نظری) در مقابل آن قرار دارند. علم مدنی فارابی از همه‌ی ظرفیت‌های علوم اجتماعی برخوردار است.

- **دیگر متفکران:** مسکویه با نگاه تبیینی در «تجارب‌الامم»، بیرونی با روش تجربی، تفهمی و انتقادی در «تحقیق ماللهند»، ابن‌خلدون با «علم عمران» و تکیه بر روش حسی و تجربی (بدون رویکرد انتقادی).
- **معانی عقل:** عقل ابزاری، عقل تفسیری و عقل انتقادی که به ترتیب پایه‌ی جامعه‌شناسی تبیینی، تفسیری و انتقادی‌اند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت